

MAGDALENA WILKOSZ-MAMCARCZYK

Dr inż. arch. kraj.

Afiliacja: Katedra Gospodarki Przestrzennej i Architektury Krajobrazu,

Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie,

e-mail: mwilkoszmamcarczyk@gmail.com

ROLA PARKÓW MIEJSKICH W PROCESACH REWITALIZACJI – NA WYBRANYCH PRZYKŁADACH MAŁYCH MIAST MAŁOPOLSKI*

THE ROLE OF PUBLIC PARKS IN REVITALISATION PROCESS – SELECTED EXAMPLES OF SMALL CITIES FROM THE SOUTH OF POLAND

STRESZCZENIE

W artykule zwrócono uwagę na korzystne działanie procesów rewitalizacji oraz ich wpływ na obszary zieleni publicznej, tworzenie ładu przestrzennego i podtrzymywanie tradycji miejsca. Na wybranych przykładach zaprezentowano efekty rewitalizacji parków w miastach o różnym charakterze: przemysłowym (Skawina) i uzdrowiskowym (Szczawnica), zwracając przy tym uwagę na pozytywne efekty procesu. Dodatkowo zanalizowano historię parków oraz proces dostosowania ich funkcji do współczesnych potrzeb społecznych.

Słowa kluczowe: parki, rewitalizacja, zieleń miejska

ABSTRACT

The article focuses on the beneficial effects of revitalisation processes and their impact on public green areas, creation of spatial order and upholding the tradition of the place. Selected examples presented effects of the revitalization of parks in the towns of various kinds: industrial (Skawina) and resort spa (Szczawnica), paying attention to the positive outcomes of this process. Additionally, we analyzed the history of the parks and the process of adapting their functions to modern social needs.

Key words: parks, revitalisation, urban greenery

1. WSTĘP

Rewitalizacja jest pojęciem złożonym i dotyczy wprowadzania korzystnych zmian w różnych dziedzinach w tym gospodarczych, społecznych, legislacyjnych, ale przede wszystkim wpływa na ożywienie przestrzeni przy jednoczesnym zachowaniu jej tożsamości.

Ważnymi działaniami naprawczymi przeprowadzanymi w ramach rewitalizacji są te związane z modernizacją i rewaloryzacją obszarów zieleni w mieście. Zieleń jest istotnym czynnikiem miastotwórczym a jej ilość i jakość są elementem decydującym o jego charakterze i proekologicznym podejściu w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.

* Zachariasz A., 2006, *Zieleń jako współczesny czynnik miastotwórczy ze szczególnym uwzględnieniem roli parków publicznych*, Wydaw. Politechnika Krakowska, Kraków, p. 80.

Tereny zieleni, a przede wszystkim parki to jedne z podstawowych narzędzi rewitalizacji tkanki miejskiej¹.

Już od czasów starożytnych w pierwszych kształtujących się strukturach urbanistycznych publicznych i prywatnych pojawiała się zielen. Świadomie skomponowana stanowiła nieodłączny element przestrzeni życiowej człowieka.

W XX w. ogólnodostępne parki powstawały na szeroka skalę. Wynikało to z gwałtownego rozwoju przemysłu, co za tym idzie z rozwojem urbanistycznym, rozprzestrzeniającą się zabudową i wzrostem liczby ludności. Tereny zieleni miały stać się czynnikiem zapobiegającym procesowi rozproszenia miasta², jak również niwelować ujemny wpływ środowiska miejskiego na zdrowie mieszkańców. Powszechne stało się wtedy projektowanie parków, skwerów, zieleni osiedlowej oraz zielonych pierścieni.

W artykule wymieniono tylko dwa przykłady rewitalizacji parków w mniejszych miastach. Warto nadmienić że na obszarze Małopolski pojawiają się także inne pozytywne rozwiązania związane z rewaloryzacją i modernizacją parków. W miejscowościach turystyczno-uzdrowiskowych m.in. w Rabce Zdroju, Krynicy Zdroju czy w Piwnicznej, a w miastach przemysłowych m.in. w Myślenicach, Bochni czy Chrzanowie.

2. ZIELEŃ W PROCESIE REWITALIZACJI MIAST

Potrzeba tworzenia nowych parków i unowocześniania tych już istniejących związana jest ze współczesnym stylem życia mieszkańców jak również ze wzmożonymi procesami emigracji ze wsi do miast.

Obecne działania polegające na zarządzaniu procesami przestrzennymi kierują się zasadami zrównoważonego rozwoju. Wynikiem takiego traktowania jest m.in. ochrona przyrody miasta, która służy celom społecznym związanym z podnoszeniem jakości życia mieszkańców, kreowania miejsc przyjaznych ludziom (estetycznych, zdrowotnych) oraz poprawą warunków życia na terenach zurbanizowanych.

Dokonując analizy wykresu faz rozwojowych miast można stwierdzić że najpoważniejszym zagrożeniem obszarów zieleni miejskiej jest zajmowanie gruntów pod zabudowę, co za tym idzie zmniejszanie powierzchni biologicznie czynnych³. Podobnie swoje piętno odciskają procesy suburbanizacji i

dezurbanizacji (czyli rozprzestrzeniania się miasta). Polegają one na zajmowaniu pod zabudowę terenów biologicznie czynnych zlokalizowanych na obrzeżach miast (lasów, łąk, pastwisk – często o dużej wartości przyrodniczej)⁴.

Rolą rewitalizacji jest reurbanizacja miasta polegająca na przywracaniu jego centralnej części atrakcyjności utraconej w wyniku suburbanizacji i dezurbanizacji poprzez wzmacnianie jego walorów środowiskowych i przyrodniczych także poprzez zwiększanie i poprawę jakości istniejących zielonych przestrzeni.

3. PARKI MIEJSKIE W PROCESACH REWITALIZACJI-PRZYKŁADY

Usytuowanie polskich miast – uzdrowisk w otoczeniu dużych naturalnych kompleksów zieleni, ma związek z izolacją od zanieczyszczonego środowiska. Warunkiem skuteczności prowadzonych tam metod leczenia jest stan środowiska, ale także sam komfort przebywania w otoczeniu zieleni urzędowej i naturalnego krajobrazu.

Nadmierna urbanizacja, wzrost bazy hotelowej, często uczęszczane szlaki tranzytowe mają negatywny wpływ na środowisko. Rozwiązaniem tego problemu stają się tereny parkowe w centrum miasta które stanowią odskocznice od zgiełku, miejsce spokoju i izolacji dla przebywających kuracjuszy⁵.

Szczawnica od początków XIX w. słynęła jako uzdrowisko. Położenie miasta w dolinie potoku Grajcarek, pomiędzy Pieninami, a Beskidem Sądeckim wpływa na panujący tu korzystny mikroklimat. Istotnym faktem jest, że tereny zielone stanowią tu ok. 61% powierzchni samego miasta. Niestety mniej korzystnie przedstawia się udział terenów zieleni urządzonej, który wynosi 0,1%, co dla miejscowości o charakterze uzdrowiskowym nie stanowi zadowalającego wyniku⁶. W samym centrum istnieją dwa parki Park Górny i Park Dolny, każdy z nich poddawany jest w ostatnich latach działaniom naprawczym. Jednak znaczący wpływ na charakter miasta, jak również oddziaływanie na mieszkańców

² Ibidem. s. 29.

³ P. Bury, T. Markowski, J. Regulski, *Podstawy ekonomiki miasta*, Wydawn. Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź 1993.

⁴ Ratajezyk N., Drzazga D., 2005, Rewitalizacja przyrodnicza a procesy zarządzania rozwojem miasta na przykładzie Łodzi, w: *Teka Komisji Architektury, urbanistyki i studiów krajobrazowych*, tom I, Lublin, Wydawnictwo Akademii Rolniczej w Lublinie, p. 135-148.

⁵ Wójcikowski W., 2007. Środowisko przyrodnicze małopolski, w: *Czasopismo Techniczne z. 7-A/2007*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2007, p. 221-228.

⁶ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Szczawnica na lata 2015-2020* (Januariusz 2015), document was prepared by Urząd Miasta i Gminy Gminy Szczawnica przy współpracy z ProRegio Consulting Grzegorz Godziek, strona Urzędu Miasta i Gminy Szczawnica <http://bip.malopolska.pl/umigszczawnica>, dostęp 12.12.2015

Il. Il. 1. Park Dolny w Szczawnicy, fot. M. Wilkosz-Mamcarczyk, 2015

Ill. 1. Park Dolny in Szczawnica, photo M. Wilkosz-Mamcarczyk, 2015

i turystów ma Park Dolny, który ze względu na swe centralne położenie stanowi jego wizytówkę.

Został założony w latach 1861-1863. Historia parku związana była z wodami pitnymi oraz z pensjonatami do których przybywały znane postacie świata sztuki i polityki. W parku 1927 wybudowano drewnianą altanę w której trzy razy w tygodniu odbywały się koncerty, a w jej pobliżu grotę upamiętniającą postać Mikołaja Zyblikiewicza zasłużonego dla Szczawnicy, mieściły się tu także źródła wód leczniczych, a do terenu parku przylegały wspomniane wcześniej budynki hotelowo-gastronomiczne.

Po II wojnie światowej park podupadł, budynki niszczały, a turyści i mieszkańcy rzadko korzystali z tego terenu. Podjęte w ostatnich latach działania przyczyniły się do ożywienia parku oraz przywrócenia mu sławy sprzed lat. Obecnie stanowi on przestrzeń publiczną ogrodzoną, ogólnodostępną zachęcającą mieszkańców i turystów do spędzania wolnego czasu w centrum. Rewitalizacja tego obszaru jest szczególnie ważna dla kuracjuszy licznie przybywających do Szczawnicy (korzystają z usług pobliskich sanatoriów), którzy często w związku z niedyspozycjami zdrowotnymi nie są w stanie pokonywać alternatywnej, długiej trasy wzdłuż potoku Grajcarek, czy korzystać z wyciągów i górskich szlaków turystycznych. Park oferuje więc kolejną możliwość spędzania wolnego czasu. Poddany rewaloryzacji, zapewnia możliwość wypoczynku, spacerów, wyposażony jest w elementy małej architektury, staw z rybami, kapliczkę, altanę, wokół znajdują się obiekty gastronomiczne, pensjonaty i źródła wody pitnej. Wszystkie elementy zostały dostosowane do obecnych wymogów (remonty, modernizacje) i potrzeb społecznych (Il.1).

Rewitalizacja wpłynęła na rozwój oferty kulturalnej miasta, ożywienia życia społecznego,

wpływa także na wzrost konkurencyjności wśród miast uzdrowiskowych z doskonałym „zapleczem” urządzonej zieleni z przeznaczeniem dla mieszkańców, kuracjuszy i turystów. Poprawiona jakość i funkcjonalność zielonej przestrzeni miejskiej przyczynia się do hamowania zanieczyszczeń w centrum miasta, spowodowanych zwiększającą się z roku na rok liczbą osób zwiedzających i wzrostem ruchu kołowego⁷.

Gwałtowny rozwój przemysłu, który nastąpił w XIX i kolejno w poł. XX w. przyspieszył urbanizację miast oraz ich gwałtowny rozwój. Często konsekwencjami tego postępu są: nieprzemysłane rozwiązania komunikacyjne, osiedla mieszkalne o niskim standardzie, czy przestrzenie pozbawione komponowanej zieleni.

Skawina jest miastem średniowiecznym, lokowanym na prawie niemieckim w XIV w. W ciągu ostatnich kilkuset lat z powodzeniem rozwijają się na tym terenie różne gałęzie przemysłu. Obecnie należy do Krakowskiego Okręgu Przemysłowego w którym rozwinęło się hutnictwo metali nieżelaznych, przemysł spożywczy i energetyczny.

Przed podjęciem przez władze miasta decyzji o przystąpieniu do działań rewitalizacyjnych, miasto borykało się z różnymi problemami. Podstawowy związany był z charakterem miasta i z dużą ilością terenów poprzemysłowych, zaniedbaniami w zabudowie śródmiejskiej, obciążeniem nadmiernym ruchem komunikacyjnym wynikającym z bliskości autostrady A4, ruchliwej drogi krajowej 44 przechodzącej przez centrum miasta, a także problemy związane z brakiem obszarów rekreacyjnych i miejsc przeznaczonych na wypoczynek oraz traktowanie go przez mieszkańców jako tzw. „sypialnia”.

⁷ Wójcikowski W., Środowisko przyrodnicze...op. cit.

Il. 2. Park Miejski w Skawinie, fot. M. Wilkosz-Mamcarczyk, 2015

Ill. 2. City Park in Skawina, photo M. Wilkosz-Mamcarczyk, 2015

Zieleń urządzona w Skawinie stanowi niewielki odsetek powierzchni miasta, największym kompleksem jest Park Miejski usytuowany niedaleko centrum.

Powstanie parku związane było z założeniem Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, które na swoją działalność otrzymało ziemię na budowę budynku i ogrodu. Tereny znajdowały się na obszarze byłego Kazimierzowskiego zamku, do którego nawiązywał powstały gmach, wokół niego w 1899 powstał park. Przez długi okres po założeniu istniała tam strzelnica oraz organizowano pokazy sportowe i festyny. Jeszcze przed rozpoczęciem II wojny światowej w parku powstały alejki i otrzymał on nazwę Józefa Piłsudskiego. W czasie wojny część parku była zamknięta a budynek Sokoła został przeznaczony na szerzenie propagandy niemieckiej oraz kino, park był pielęgnowany przez jeńców pochodzenia żydowskiego. Po wojnie budynek „Sokoła” jak i park uległy zniszczeniu. W roku 1971 budynek został wpisany do rejestru zabytków województwa małopolskiego, natomiast park „ozdobiły” rury ciepłownicze, które zostały usunięte dopiero przy współczesnych działaniach rewitalizacyjnych w 2008. Już w roku 1996 rozpoczęto proces związany z przyłączeniem starorzecza rzeki Skawinki do terenu parku, który przez długi okres nie cieszył się zainteresowaniem mieszkańców, w związku z pojawiającymi się tam „dzikimi wysypiskami”⁸. W kolejnych latach powstały nowe elementy parku, urządzono wybrzeże stawów na Starym Korycie, wprowadzono obiekty małej architektury, nowoczesne place zabaw dla dzieci, specjalne miejsca dla wędkarzy. Dodatkowo

wyeksponowano budynek „Sokoła” i podkreślono jego znaczenie jako elementu łączącego przeszłość (historia zamku) z teraźniejszością (obiekt obecnie wykorzystywany jako budynek kultury). W parku, w związku z dużym zainteresowaniem społeczności lokalnej festynami i imprezami, wygospodarowano miejsce pod imprezy kulturalne związane m.in. z odbywającymi się corocznie „Dniami Skawiny”. Do rewitalizacji dołączyli się także prywatni inwestorzy – w sąsiadującej z parkiem starej rzeźni po zmodernizowaniu otworzono obiekt hotelowo-gastronomiczny. Od roku 2014 park kolejny raz został poszerzony o obszar znajdujący się przy rzece. Powstały Błonia Skawińskie czyli tereny przeznaczone do rekreacji i wypoczynku oferujące miejsce na uprawianie sportu, wyposażone w odpowiednie do tego celu urządzenia, alejki przystosowane do jazdy na rolkach, place zabaw, jak również rozległą łąkę (Il.2).

W integracji i poprawie jakości przestrzeni miejskiej pomogły rozwiązania związane z wykreowaniem systemu zieleni publicznej poprzez modernizację parku miejskiego, oraz zagospodarowanie terenów nadrzecznych. Wpłynęło to także na ożywienie życia społecznego, na integrację mieszkańców, a także na powstanie obiektów gastronomicznych. Przemysłowa Skawina ma obecnie przyjazną przestrzeń, a tereny parkowe stanowią „zielona płuca” miasta.

4. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Rola parków miejskich w procesach rewitalizacji zarówno miast uzdrowiskowych jak i przemysłowych związana jest z pełnieniem funkcji „wizytówki” miasta, ożywiania centrum oraz podkreślania jego tożsamości (niejednokrotnie związanej z historią miejsca). Tereny parkowe realizują zapotrzebowanie na

⁸ Wątor-Kmita K., 2009, Park Miejski im. Józefa Piłsudskiego w Skawinie, w: *Towarzystwo Przyjaciół Skawiny Centrum Kultury i Sportu Informator*, nr 66, Wydaw. Towarzystwo Przyjaciół Skawiny Centrum Kultury i Sportu w Skawinie, Skawina, p. 11-30.

współcześnie propagowane hasła „zdrowego stylu życia” oferując różne formy rekreacji, sportu i wypoczynku oraz zapewniają naturalną potrzebę człowieka przebywania w otoczeniu zieleni (szczególnie ważną na terenach silnie uprzemysłowionych i zurbanizowanych gdzie niejednokrotnie zauważa się deficyt powierzchni biologicznie czynnych). Ochrona jakości zieleni parkowej przyczynia się również do hamowania zanieczyszczeń w centrum miast spowodowanych m.in. zwiększającym się ruchem kołowym

Podsumowując, istotny jest fakt aby na etapie planowania procesu rewitalizacyjnego obszary zielone były traktowane jako integralna część struktury miasta, która wymaga zrównoważonego i systemowego kształtowania oraz rzeczywistej ochrony. Dla

przeprowadzenia pełnej rewitalizacji przyrodniczej, oprócz aprobaty społecznej, zabezpieczenia finansowego i fachowości na etapie planowania, realizacji i pielęgnacji niezbędne jest uznanie terenów zieleni za inwestycję celu publicznego⁹.

Takie traktowanie przynosi miastu korzyści związane z różnorodnością użytkowania tych przestrzeni. Funkcje które pełnią, związane z aspektami estetycznymi, biologicznymi, użytkowo-społecznymi, wychowawczymi, wypoczynkowymi i innymi, w sposób znaczący mogą rekompensować zaniechanie przeznaczenia tych terenów pod zabudowę.

⁹ Wycichowska B., 2015, Zielona rewitalizacja w Strefie Wielkomińskiej Łodzi. Zamierzenia i realizacje, w: *Zieleń w programach rewitalizacji miast*, red naukowy M. Kosmala, Toruń, Wydaw. Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych Oddział Toruń, październik, p.71.

THE ROLE OF PUBLIC PARKS IN REVITALISATION PROCESS – SELECTED EXAMPLES OF SMALL CITIES FROM THE SOUTH OF POLAND

1. INTRODUCTION

Revitalisation is a complex concept applied to the introduction of beneficial changes in economic, social and legislative aspects, but first and foremost influencing the revival of a place while upholding its identity.

Among important renovating activities carried out under the revitalisation term are those connected with modernising and renewing green spaces in towns and cities. Urban greenery is an important factor encouraging urbanisation and its size and quality determine the city character and pro-ecological attitude bases on sustainable development principles.

Urban greenery and city parks are essential tools in revitalising urbanspace¹.

In 20th century public parks became widespread. It resulted from the rapid industrial development followed by urban development and growing population. Urban greenery was supposed to prevent urban sprawl and to decrease the negative impact of urban environment on the health of city dwellers². It was then that designing parks, green spaces, greenery in housing estates and greenbelts became common.

The article presents only two examples of the revitalisation of parks in towns. It is worth mentioning,

though, that in Małopolska province there are other examples of successful revitalisation and modernisation of parks, for example tourist and health resorts, such as Rabka Zdrój, Krynica Zdrój, Piwniczna or industrial towns, such as Myślenice, Bochnia and Chrzanów.

2. GREENERY IN THE PROCESS OF URBAN REVITALISATION

The need for creating new parks and modernising already existing ones is connected with modern lifestyle and increasing migration from rural to urban areas.

Nowadays sustainable development principles underline urban space management activities. The benefit of this attitude is, among others, the protection of urban natural environment, which in turn serves such social purposes as the improvement of the standard of living (of city dwellers), creating user-friendly spaces (on aesthetic and health grounds) and improving living conditions in towns and cities.

The analysis of figures representing urban development stages shows that the greatest threat to urban greenery is land development which entails the decline in biodiversity³. Similarly, the processes of suburbanisation and counterurbanisation take a heavy toll. They involve developing peripheral

¹ Zachariasz A., 2006, *Zieleń jako współczesny czynnik miastotwórczy ze szczególnym uwzględnieniem roli parków publicznych*, Wydaw. Politechnika Krakowska, Kraków, p. 80.

² *Ibidem*. p. 29.

³ Bury P., Markowski T., Regulski J., 1993., *Podstawy ekonomiki miasta*, Wydawn. Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź.

greenfield sites (forests, grazing land, meadows, which are often sites of high environmental value)⁴.

The role of revitalisation is reurbanisation meant as restoring the urban core to its former appeal lost in the suburbanisation and counterurbanisation processes. This can be achieved by means of enhancing the city centre social and environmental appeal and increasing the number and quality of existing green spaces.

3. PUBLIC PARKS IN THE REVITALISATION PROCESSES – EXAMPLES

The location of Polish spa towns in the neighbourhood of large areas of natural greenery is important in the context of them being separated from polluted environment. The effects of medical treatment received in health resorts depend on the environmental situation of the place but also on the comfort of being surrounded by green infrastructure and natural greenery.

Excessive urbanisation, the expansion of the hotel accommodation, congested transit routes all have a negative impact on the environment. Centrally situated parks providing peace and quiet for spa visitors seem to be a solution to these problems⁵.

Since the beginning of 20th century **Szczawnica** has been renowned as a spa. The location of the town in the Grajcarek river valley, between the Pieniny and Beskid Sądecki mountain ranges contributes to the unique microclimate of the place. It is worth mentioning that the urban greenery makes up about 61% of the town area. Sadly, the statistics are not so impressive for the green infrastructure standing at 0.1%, which is hardly satisfying for a health resort⁶. In the very centre of Szczawnica there are two parks, the Górny Park and the Dolny Park, both of which have recently been undergoing renovation. It is the Dolny Park, however, that is of vital importance to the town, its inhabitants and tourists. Being situated in the centre, it is the landmark of the town.

Został założony w latach 1861-1863. Historia parku związana była z wodami pitnymi oraz z

pensjonatami do których przybywały znane postacie świata sztuki i polityki. W parku 1927 wybudowano drewnianą altanę w której trzy razy w tygodniu odbywały się koncerty, a w jej pobliżu grotę upamiętniającą postać Mikołaja Zyblikiewicza zasłużonego dla Szczawnicy, mieściły się tu także źródła wód leczniczych, a do terenu parku przylegały wspomniane wcześniej budynki hotelowo-gastronomiczne.

The Dolny Park was built between 1861 and 1863. Its beginnings are connected with mineral waters and boarding houses and villas which were frequented by famous artists and politicians. In 1927 two new structures were built in the park; a wooden arbour, which hosted concerts three times a week, and a cave commemorating Mikołaj Zyblikiewicz, a notable figure in Szczawnica history. Mineral springs could be found in the park and in its vicinity there were boarding houses and villas mentioned earlier.

After World War II the park and the buildings deteriorated and tourists and town inhabitants avoided it. The recently undertaken activities helped revive the park and restore it to its former glory. Nowadays it is an enclosed public area, open to the inhabitants and tourists inviting them to spend time in the town centre. The revitalisation of the park is especially important to the spa visitors frequenting the town (and patients of the nearby sanatoriums). Due to their health problems they are not able to stroll along an alternative, longer path – along the Grajcarek river, or use the ski lifts, or go hiking in the mountains. The park, therefore, offers yet another opportunity to spend free time. Renovated, it offers a possibility of taking a rest or a walk, it boasts wooden architecture, a fish pond, a chapel, an arbour, it is also surrounded by boarding houses, restaurants and encased spring waters. All these elements meet modern requirements (renovations, modernisation) and social needs (II.1).

The revitalisation has affected the cultural offer of the town and its social life, it also affects the rating of Szczawnica among health resorts equipped with green infrastructure dedicated to inhabitants, patients and tourists. Improved quality and functionality of urban greenery helps curb the pollution in the town centre caused by the growing number of visitors and increasing traffic⁷.

The periods of rapid development of industry that took place in 19th and in the middle of 20th century accelerated urbanisation of towns and their extensive development. This often resulted in chaotic

⁴ Ratajczyk N., Drzazga D., 2005, Rewitalizacja przyrodnicza a procesy zarządzania rozwojem miasta na przykładzie Łodzi, w: *Teka Komisji Architektury, urbanistyki i studiów krajobrazowych*, tom I, Lublin, Wydawnictwo Akademii Rolniczej w Lublinie, p. 135-148.

⁵ Wójcikowski W., 2007. Środowisko przyrodnicze małopolski, w: *Czasopismo Techniczne z. 7-A/2007*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2007, p. 221-228

⁶ *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Szczawnica na lata 2015-2020*, *Januariusz 2015*, document was prepared by Urząd Miasta i Gminy Gminy Szczawnica przy współpracy z ProRegio Consulting Grzegorz Godziek, strona Urzędu Miasta i Gminy Szczawnica <http://bip.malopolska.pl/umigszczawnica>, dostęp 12.12.2015

⁷ Wójcikowski W., Środowisko przyrodnicze...op. cit.

transport infrastructure, low-standard housing estates and spaces lacking green infrastructure.

Skawina is a medieval town, founded when the Magdeburg rights were granted to it in 14th century. Recently it has been home to successfully developing branches of industry. It is part of the Cracow Industrial Region which concentrates on independent metallurgy, food and energy industries.

Before embarking on the revitalisation project, the town authorities struggled with many problems. The most pressing concerns were the town characteristics, a great size of the post-industrial area, negligence in urban development, heavy traffic resulting from the vicinity of A4 motorway, a busy road (44 state road) passing through the town centre, problems connected with the lack of recreational area and the attitude of the inhabitants thinking of Skawina as a satellite town.

The green infrastructure in Skawina covers only a little of the total town area, the biggest green space being City Park situated near the centre.

The beginnings of the park go back to the time of the foundation of the Polish Gymnastic Society 'Sokół' which received a land to build premises and a garden. The land was part of the former Casimir Castle grounds. The style of the new premises, built in 1899, was reminiscent of the castle. Long after its construction, there was a shooting range there and sports shows and events were organized there. Before World War II lanes were built in the park and it was named after Józef Piłsudski. During the war a part of the park was closed and the Sokół building was allocated for Nazi propaganda purposes with a cinema inside. The park was maintained by prisoners of war of Jewish origin. After the war the building and the park deteriorated. In 1971 the building was put on the Małopolska heritage list but the park was 'adorned' with hot water pipelines which were not removed until the modern revitalisation activities took place in 2008. In 1996 the process of inclusion of the old river bed into the park area was started. The old river bed area was not very popular with the town inhabitants because of illegal dumps appearing there from time to time⁸. In the following years other elements of the park appeared, a pond shore was built on the Old River Bed, garden architecture was introduced, modern play areas built, special zones for anglers appointed. Additionally, the meaning of the Sokół building was stressed as it

was granted an important role as an element linking the past (the history of the castle) with the present (it currently houses the culture centre). In response to the demand of the local community, a space in the part was allotted for cultural events, known as Dni Skawiny, which take place every year. The revitalisation was supported by private investors. The neighbouring old slaughterhouse was transformed into a restaurant and a hotel. In 2014 yet another expansion took place as the area on the river bank was included into the park. This area is now called Błonia Skawińskie and it is the recreation area offering opportunities and equipment to do sports, lanes suitable to rollerblade, play areas and a spacious meadow. (II.2) To integrate and improve the quality of the town space, urban greenery planning solutions based on modernising the town park as well as developing the river bank area were applied. It resulted in reviving social life, integrating inhabitants and building new restaurants and bars. Industrial Skawina has a new friendly space now and the park serves as the town green lungs.

4. SUMMARY AND CONCLUSIONS

The role of parks in revitalisation processes both in spa resorts and industrial towns is connected with their functioning as urban landmarks, reviving the centres and stressing the town identity (often linked with the history of the place). Parkland embodies modern healthy lifestyle ideas by offering various forms of recreation, sport and relaxation, and by answering the natural human need for being surrounded by green spaces (especially important in industrial and urbanised areas which are deficient in natural environment). The protection of the quality of the park greenery also helps limit the urban pollution caused, among others, by increasing traffic.

Summing up, it is essential to treat greenery as an integral part of urban space already at the planning stage of revitalisation processes since urban space requires sustainable and integrated development and care. To complete a revitalisation process, apart from community approval, financial support and professional planning, development and maintenance, it takes acknowledging greenery as a public investment⁹.

This attitude is beneficial to the town in many ways. The functions urban greenery performs are

⁸ Wątor-Kmita K., 2009, Park Miejski im. Józefa Piłsudskiego w Skawinie, w: *Towarzystwo Przyjaciół Skawiny Centrum Kultury i Sportu Informator*, nr 66, Wydaw. Towarzystwo Przyjaciół Skawiny Centrum Kultury i Sportu w Skawinie, Skawina, p. 11-30.

⁹ Wycichowska B., 2015, Zielona rewitalizacja w Strefie Wielkomiejskiej Łodzi. Zamierzenia i realizacje, w: *Zieleń w programach rewitalizacji miast*, red naukowy M. Kosmala, Toruń, Wydaw. Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych Oddział Toruń, październik, p.71.

related to aesthetic, biological, social, pedagogical, recreational and other aspects and to a large extent they can compensate for not developing land into commercial areas or housing estates.

REFERENCES

1. Bury P., Markowski T., Regulski J., 1993, *Podstawy ekonomiki miasta*, Wydawnictwo Fundacja Rozwoju przedsiębiorczości, Łódź.
2. Ratajczyk N., Drzazga D., Rewitalizacja przyrodnicza a procesy Zarządzania rozwojem miasta na przykładzie Łodzi, [w:] „Teka Komisji Architektury, urbanistyki i studiów krajobrazowych”, tom I, Wydawnictwo Akademii Rolniczej w Lublinie, Lublin 2005.
3. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego miasta i gminy Szczawnica na lata 2015-2020 (wersja robocza), styczeń 2015, dokument opracowany przez Urząd Miasta i Gminy Szczawnica przy współpracy z ProRegio Consulting Grzegorz Godziek, strona Urzędu Miasta i Gminy Szczawnica <http://bip.malopolska.pl/umigszczawnica> [12.12.2015].
4. Wątor-Kmita K., Park Miejski im. Józefa Piłsudskiego w Skawinie, [w:] „Towarzystwo Przyjaciół Skawiny Centrum Kultury i Sportu Informator”, nr 66, Wydaw. Towarzystwo Przyjaciół Skawiny Centrum Kultury i Sportu w Skawinie, Skawina 2009.
5. Wójcikowski W., Środowisko przyrodnicze małopolski, [w:] „Czasopismo Techniczne” z. 7-A/2007, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2007.
6. Wycichowska B., Zielona rewitalizacja w Strefie Wielkomiejskiej Łodzi. Zamierzenia i realizacje, [w:] „Zieleń w programach rewitalizacji miast”, red naukowy M. Kosmala, Toruń, Wydaw. Polskie Zrzeszenie Inżynierów i Techników Sanitarnych Oddział Toruń, październik 2015.
7. Zachariasz A., Zieleń jako współczesny czynnik miastotwórczy ze szczególnym uwzględnieniem roli parków publicznych, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2006.